

01.03.2016

Лист учених Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського НАН України на підтримку вітчизняної академічної науки

У світі вже здавна усталилася думка, що без національної науки жодна держава не матиме цивілізаційної перспективи. Проте в Україні повелося так, що за будь-яких політичних систем і режимів найвразливішою суспільною групою, що першою зазнавала владних утисків, була наукова інтелігенція, яка пережила і численні репресії, й ідеологічні чистки, і згортання дослідницьких напрямків та знищення наукових шкіл, і «закриття» цілих дисциплін та вилучення на десятиріччя з наукового вжитку імен «націоналістичних» і «неблагонадійних» вітчизняних науковців. Думалося, що нарешті за часів незалежності українську науку буде належним чином поціновано й підтримано вже своєю владою. Проте не так сталося, як гадалося... Українська академічна наука, яка постала за таких неймовірно тяжких та буремних революційних років початку ХХ ст., нині в Україні опинилася у становищі бідної прохачки й непотрібного тягаря для нашої «післямайданної і проєвропейської» влади. Чи не з легкої руки окремих можновладців з'являється низка замовних публікацій й телепередач, що знецінюють роль наукових установ Національної академії, нав'язують суспільству хибне уявлення про нібито відсутність наукових результатів тощо. Цю кампанію дискредитації національної науки, що фактично веде до цілковитого знищення дослідницьких інститутів, розгорнуто тоді, коли науковці вже й без того опинилися поза межею виживання, що спричинило масовий відтік молоді до комерційних структур або ж за кордон ([Національна академія наук України](#)).

На жаль, широкий загал не обізнаний із численними унікальними винаходами й розробками науковців НАНУ у царині сучасних технологій, надтвердих матеріалів, військової техніки, якими зацікавилися і Європа, і Америка, – от лишень не було інтересу з боку наших державних відомств.

Чималі здобутки має й академічна гуманітаристика, яка розробляє фундаментальну наукову тематику, що відсутня у дослідницькій діяльності вищих навчальних закладів; здійснює підготовку висококваліфікованих наукових кадрів. Наприклад, за найскладніших умов та економічних проблем колектив Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України не припиняв роботи з підготовки й опублікування фундаментальних монографій з народознавства й мистецтвознавства, багатотомних енциклопедій; здійснював програму з перевидання народознавчої спадщини, проводив експедиційні дослідження й реалізовував оригінальні видавничі проекти.

Результатом дослідницької та видавничої діяльності нашого Інституту як багатопрофільної установи стало щорічне видання без жодного державного фінансування понад 50-ти книг, серед яких багатотомні фундаментальні праці: «Історія українського мистецтва», «Історія української музики», «Історія декоративного мистецтва України», «Етнічна та етнокультурна історія України», «Українська музична енциклопедія», «Історія українського театру», енциклопедичні словники «Художня культура західних і південних слов'ян XIX – поч. XX ст.», «Словник екранних медіа» та ін.

До наукових здобутків ІМФЕ належить підготовка й видання спільно з іншими академічними установами малярської спадщини Т. Шевченка в рамках проекту видання «Повного зібрання творів». Принагідно хочемо зауважити, що багатопрофільність ІМФЕ щонайкраще відповідає тенденціям сучасної світової та вітчизняної гуманітаристики, а саме – її міждисциплінарному характеру, дослідженням проблем межових дисциплін, соціокультурних, антропологічних розробок; поглибленій увазі до питань національної культури.

Інститут мистецтвознавства навіть за умови відсутності впродовж останніх 20 років спеціального державного фінансування на видання та польові експедиційні дослідження не припинив науково-експедиційної та видавничої роботи, планомірно здійснював обстеження й фіксацію фольклорно-етнографічних пам'яток, створив потужну джерельну базу для сучасних та майбутніх студій. Зокрема, співробітниками щорічно проводилося не менш ніж 5 експедиційних виїздів у рамках проекту «Шляхами Чубинського», внаслідок чого було створено унікальний фольклорно-етнографічний корпус джерел, що документує реалії етнокультури сучасної України. В рамках цього наукового проекту було підготовлено до друку багатотомне видання етнографічних та фольклорних матеріалів, створено його електронний відповідник, а також видано низку збірників із народної творчості.

Завдяки створеній в ІМФЕ власній видавничій базі, Інститут здійснює широку видавничу програму без будь-якого державного фінансування на друк праць. Так, щороку ми видаємо десятки праць, часописів («Народна творчість та етнологія», «Студії мистецтвознавчі»); 4 щорічника («Матеріали до української етнології», «Українське мистецтвознавство: матеріали, дослідження, рецензії», «Слов'янський світ», «Музична україністика: сучасний вимір»).

В ІМФЕ ім. М.Т.Рильського НАН України започатковується й успішно реалізується проект «Українська етенографічна¹ спадщина» – опубліковано рукописні праці та матеріали архівної спадщини В. Кравченка (у 2-х томах), Ф. Колесси («Історія української етнографії»), Ю.Павловича («Україна в типажах народних, краєвидах та архітектурі»), К. Грушевської («Примітивні

¹ Так в оригіналі.

оповідання, казки і байки Африки й Америки)), О. Зілинського («Українські народні балади Східної Словаччини» (у 2-х частинах), О. Бежковича («Вибрані етнографічні праці»); а також підготовлено й перевидано «Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западно-Русский край» П. Чубинського (у 7-ми томах), «Народознавча спадщина Хв. Вовка» (у 2-х книгах), «Українські народні думи» К. Грушевської (у 2-х томах), «Етнографічні писання Костомарова» та ін.

Народознавцями закладу опрацьовано й видано десятки книг актуалізованих нині жанрів народної пісенності, зокрема форматних збірників текстів пісень із різних регіонів України (А. Іваницького, Л. Єфремової); «Весільні пісні» у 2 томах (упорядник М. Пилипчак), «Подільське весілля» в записах М. Манюка, збірники текстів голосінь (І. Коваль-Фучило); окремі томи текстів про Голодомор (підготували Л. Іваннікова, В. Борисенко), народних анекдотів (І. Кімакович), замовлянь (Т. Шевчук), голосінь (І. Коваль-Фучило) та ін.

У фокусі зацікавлень співробітників ІМФЕ і сучасні теоретичні проблеми наук про народне й професійне мистецтво. У дослідженні їхніх студій вийшли друком монографії Л. Халюк (усні народні оповідання українців-переселенців Лемківщини, Холмщини, Підляшшя та Надсяння), К. Чаплик (екзистенція лемківських переселенців в умовах сучасної України), І. Коваль-Фучило (українські голосіння), Л. Мушкетик (з українського казкознавства), І. Кімакович (з української сміхової культури) тощо.

Останніми десятиліттями опубліковано десятки монографій з етномузикології та історії української музики А. Іваницького, М. Хая, І. Зінків, С. Грици, О. Немкович; з образотворчого й декоративно-прикладного мистецтва (Т. Кара-Васильєва, О. Найден, Д. Степовик, Г. Складенко, З. Чегусова, Л. Бурковська); з культурології та кінознавства (І. Юдкін, С. Тримбач) та ін.

В рамках проекту міжнародної наукової співпраці з науковцями Польщі, Литви, Росії, Білорусі, Франції, Японії, Ізраїлю, Угорщини, Болгарії, Македонії, Туреччини, Румунії, Сербії, Хорватії, Канади та США в ІМФЕ підготовлено двотомник «Сучасна зарубіжна етнологія. Антологія» – унікальне видання, що не має аналогів в українській гуманітаристиці. Праця представляє українському читачеві близько 200 статей сучасних зарубіжних етнологів і фольклористів (на жаль, незважаючи на наші численні клопотання, академічним інститутам так і не було надано право на реалізацію своїх наукових видань).

В Інституті вже кілька років поспіль ведеться інтенсивна робота з оцифрування зразків народної пісенної та інструментальної музики, що зберігаються в Архівних наукових фондах рукописів та фонозаписів ІМФЕ.

У наш непростий час працювати у сфері науки можуть лише справжні ентузіасти, люди, віддані своїй справі й готові самозречено здійснювати польові спостереження й дослідження народної та професійної культури.

Українська гуманітаристика за найскладніших умов відсутності фінансування та скорочення штатів, згорання наукових проектів здійснює титанічну роботу з розвитку й утвердженню національної культури, удоступненню її здобутків як для української, так і міжнародної спільноти. Науковці академічних інститутів працюють на підвищення авторитету нашої держави у світі, на формування сучасного інтелектуального потенціалу нації.

Ми закликаємо не руйнувати, а підтримати національну науку як запоруку цивілізаційного поступу країни... (список підписантів на сайті [НАН України](#)).